

VVIK Nieuws

Nummer 34

Copyright © 2022 VVIK Nieuws

November 2022
halfjaarlijkse uitgave

Hendrik Wilhelm Bodewitz 1939 – 2022

Op 18 augustus j.l. overleed te Utrecht na een lange periode van ziekte Henk Bodewitz op tweeëntwintigjarige leeftijd. Zijn vrouw Janneke was hem exact drie weken eerder overgegaan en overleed op 28 juli. Beiden studeerden Klassieke Talen op kandidaatsniveau om vervolgens over te stappen naar de Indo-Iraanse Talen aan het Utrechtse Instituut voor Oosterse Talen waar de vermaarde Jan Gonda de leerstoel Sanskriet bezette. De tijden waren gunstig en zoals meerdere studenten van Gonda, kreeg ook Bodewitz na zijn doctoraalexamen in 1966 een aanstelling als wetenschappelijk medewerker. In dezelfde functie was hij verbonden aan de Leidse universiteit van 1969-1976. In 1973 promoveerde hij bij Gonda op het *Jaiminiya Brāhmaṇa I, 1-65: translation and commentary* en in 1976 keerde hij terug naar Utrecht als de opvolger van Gonda.

In de tachtiger jaren volgde een roerige en bewogen tijd vanwege de universitaire bezuinigingen in het kader van de operatie ‘Taakverdeling en Concentratie’ van minister Deetman. Bodewitz was in die periode twee keer decaan van de Utrechtse Letterenfaculteit. Het zag er somber uit voor de Utrechtse Indologie. Dankzij een internationale actie en zijn bestuurlijke kwaliteiten wist Bodewitz het voortbestaan van Utrecht veilig te stellen. Maar door verdergaande bezuinigingen, nam hij uiteindelijk zelf het initiatief tot fusie met Leiden en heeft daarmee een verdere uitholling of alsnog de opheffing van de Utrechtse Indologie voorkomen. De fusie werd gerealiseerd in 1992 en daarmee was Henk Bodewitz na Willem Caland en Jan Gonda de derde en tevens laatste Utrechtse hoogleraar Sanskriet. Na tien jaar hoogleraarschap in Leiden ging hij na de invoering van het BaMa-systeem van onderwijs in 2002 met emeritaat, ervan overtuigd dat dit systeem de filologische bestudering van de Sanskriet literatuur vrijwel onmogelijk zou maken. Ten tijde van zijn afscheidscollage in 2002 baarde het Bodewitz zorgen dat er nog geen zicht was op de continuering van de leerstoel Sanskriet. Gelukkig bleek de omschrijving ‘de laatste der Sanskritisten’ die hem werd toegedicht in een persbericht ter gelegenheid van zijn afscheid, te

voorbarig te zijn. In 2005 werd de leerstoel Sanskriet weer bezet.

Bodewitz’ specialisme was de interpretatie van Vedische rituele teksten en daarin was hij een waardig opvolger van zijn voorgangers Caland en Gonda. Hij was een autoriteit op het gebied van het Agnihotra, het bij zonsopgang en -ondergang door Brahmanen uit te voeren ritueel. In zijn dissertatie (1973) gaf hij een nieuwe interpretatie aan dit ritueel. Drie jaar later in 1976 verbreedde hij dit inzicht op basis van andere Brāhmaṇa teksten. Zijn studie van het Jyotiṣṭoma ritueel en zeven artikelen betroffen eveneens het *Jaiminiya Brāhmaṇa*. Een aanzienlijk aantal artikelen van zijn hand betreft de bestudering van Vedische kosmologie, ideeën over het leven na de dood en Vedische ethiek. Deze artikelen zijn heruitgegeven en gebundeld in het boek *Vedic cosmology and ethics* (2019). Andere artikelen zijn onder meer semantische en filologische woordstudies, studies van Vedische Upaniṣaden met name het *Kauṣītaki Upaniṣad*, de bestudering van het Sanskriet in Nederland en ‘obituaries’ van Nederlandse vakgenoten. Buiten het Vedische kader vallen drie publicaties over Johan Josua Ketelaar en David Millius (17^e eeuw) en hun Hindoestaanse grammatica, deels uitgevoerd als student in opdracht van Gonda.

Bodewitz kreeg veel waardering in het binnen- en buitenland voor zijn studies van het Vedisch ritueel, de Vedische kosmologie en de ethiek. Internationale collega’s roemen zijn uitgebreide en gedegen kennis van de teksten, zijn zeer grondig uitgevoerde studies en zijn nieuwe en soms controversionele inzichten.

Henk Bodewitz was een begaafd en veelzijdig man: een inspirerend docent, een eminent geleerde, een snel en creatief denker, een kundig strateeg, een onderhoudend verteller van historische anekdotes, een voortreffelijk gastheer en een levensgenieter.

Prof. dr. H.W. Bodewitz (1939-2022)

Tekst: Dory Heilijgers

De verbeelding aan de macht in Gaya

Peter Bisschop

Een demon ligt languit in het water, met zijn hoofd naar de hemel gericht. Zijn naam is Gayāsura. De stad die op de kaart wordt afgebeeld, draagt zijn naam. Gaya is een bedevaartsoord, gelegen aan de Phalgu, een rivier in de Noord-Indiase deelstaat Bihar. Je ziet niet alleen diverse tempels afgebeeld, maar ook de heuvels in de omgeving, de ondergaande zon, de volle maan, de spoorbrug over de rivier, rijdende treinen en een reeks hindoeïden. De kaart verbeeldt de ontstaansmythe van het bedevaartsoord, een eeuwenoud verhaal dat Gaya maakt tot de plaats die het tot op heden is voor miljoenen pelgrims. En ze geeft vorm aan de unieke ervaring van de pelgrim: een reis naar Gaya is een reis naar de verlossing.

Lang geleden, zo gaat het verhaal, beoefende Gayāsura zo lang en zo hevig ascese (*tapas*), dat de goden bang waren dat de vurige kracht ervan de wereld zou vernietigen. Viṣṇu verleende Gayāsura een gunst om hem te doen stoppen: hij maakte zijn lichaam tot het belangrijkste bedevaartsoort (*tirtha*) op aarde. Om Gayāsura in bedwang te houden, vestigden de goden zich op een massieve steen op zijn lichaam. Die steen heet Dharmasīlā of ‘rots van de wet’. Op de kaart zie je op de borst van de demon duidelijk de steen van de goden, met Viṣṇu in het midden.

Net boven Gayāsura’s hoofd bevindt zich het lichaam van een overledene in dezelfde positie als de demon, met een crematievuur aan zijn voeten. Het brengt de diepere betekenis van het verhaal tot uiting: Gaya is sinds oudsher een van de belangrijkste plaatsen voor ceremonies van voorouderverering (*śrāddha*) en crematie. De uitvoering van de rituelen voor gestorven familieleden is de voornaamste reden voor pelgrims om van

Kaart van Gaya. Universiteitsbibliotheek Leiden, COLIBN 054-19-006

heinde en verre hierheen te reizen. De afgebeelde treinen, het station en de spoorbrug verwijzen dan ook naar de reiservaringen van de pelgrims. Naast het enorme lichaam van Gayāsura tref je een reeks andere elementen aan die verwijzen naar heilige plaatsen en tempels. De tempel helemaal links op de kaart ligt geografisch buiten Gaya. Het is de beroemde Mahābodhi-tempel in Bodhgaya, een plaats 15 kilometer verder naar het zuiden. Bodhgaya is een van de heilige plaatsen van het boeddhisme: onder de bodhiboom daar bereikte de Boeddha volgens de overlevering de verlichting (*nirvāna*). De Boeddha staat naast de tempel afgebeeld, gezeten in de karakteristieke lotushouding.

Naast de Mahābodhi-tempel is de aanduiding ‘zuid’ vermeld. Aan de rechterkant van de kaart zie je de aanduiding ‘noord’. De kaart wijkt daarmee af van de Europese traditie, waarin kaarten meestal naar het noorden georiënteerd zijn. In India is de oriëntatie van oudsher gericht naar het oosten, maar hier is het oosten juist aan de onderzijde gemarkeerd. Het lijkt erop dat de kaartenmaker voor een westelijke oriëntatie van de kaart koos, om zo een panorama te kunnen bieden op de stad aan de westelijke oever van de Phalgu.

Het landschap rondom Gaya vormt een belangrijk onderdeel van de identiteit van de stad. Ook hier voeren mythologische elementen de boventoon. Zo draagt de westelijk gelegen heuvel linksboven op de kaart de naam Brahmayoni, wat zoveel betekent als ‘bron van Brahma’. Boven die heuvel staan diverse goden afgebeeld: Kṛṣṇa met een fluit, de vierhoofdige Brahmā, Viṣṇu met een kroon, Śiva met een drietand, zijn vrouw Pārvatī met haar zoon Gaṇeśa in de armen, en daarnaast Gaṇeśa zelf met het olifantenhoofd. De dansende figuur, ten slotte, is de 15de-eeuwse heilige en mysticus Caitanya. Hij ontmoette zijn goeroe in Gaya, toen hij daar was om de *śrāddha*-ceremonie voor zijn overleden vader uit te voeren. De oostelijke heuvel rechts van hem heet Pretaśilā, ‘rots van de doden’, en is verbonden aan de *śrāddha*-rituelen. De geest van een overledene zweeft boven de heuvel. De kleinere heuvel in het noorden, helemaal rechts op de kaart, heet Rāmaśilā of ‘rots van Rāma’. Linksonder zie je Rāma zelf afgebeeld in het gezelschap van zijn vrouw Sītā, zijn halfbroer Lakṣmaṇa en zijn dienaar Hanumān. In het centrum van de kaart komt Viṣṇu nogmaals terug, dit keer in de tempel van Gadādhara, ‘drager van de scepter’. Viṣṇu is de centrale godheid van de stad. Het grote tempelcomplex links van de Gadādhara-tempel is gewijd aan zijn voetafdruk, Viṣṇupada.

De kaart maakt deel uit van een reeks vergelijkbare pelgrimskaarten van Gaya, verspreid door lokale uitgeverijen. Deze kaart werd uitgegeven door Kailāśa Pustakālaya in Gaya, zoals onderaan vermeld staat in Devanāgarī-schrift. Al die pelgrimskaarten hebben dezelfde opmaak, gecentreerd rondom het uitgestrekte lichaam van Gayāsura in de Phalgu, en gaan duidelijk terug op een basiskaart. De oorsprong van die basiskaart is onbekend, maar de voorstelling zelf komt voor in beschrijvingen van Gaya in de middeleeuwse Purāṇa-literatuur. Souvenirwinkels bieden dergelijke kaarten aan als posters voor de vele pelgrims die Gaya jaarlijks bezoeken. De stad is een van de belangrijkste pelgrimsbestemmingen in Bihar. Zo komen in de herfst, tijdens het populaire Chhath-festival ter verering van de godin Chhathi Maiya, naar schatting 50.000 mensen samen om te baden in Gaya’s Suraj Kund of ‘zonnebad’. Daarnaast maakt Gaya deel uit van pan-Indiase pelgrimsroutes. Dat de kaart bedoeld is voor een meertalig publiek, blijkt uit het feit dat de belangrijkste elementen zowel in het Engels, Hindi als Bengali zijn aangegeven.

De pelgrimskaart van Gaya verbeeldt een geïdealiseerd landschap, waarin topografische elementen zijn gekoppeld aan goddelijke aanwezigheid. In al zijn vreemdheid en kleurrijkheid confronteert de kaart je met het perspectief van een kaart in het algemeen: ze is nooit een directe weergave van de werkelijkheid, maar geeft vorm aan de ervaring van de werkelijkheid. Dankzij deze kaart ziet een hindoeipelgrim Gaya niet als een verzameling van huizen en straten, maar als een unieke plaats op aarde, waar het goddelijke tastbaar aanwezig is.

(Een eerdere versie van deze bijdrage is verschenen in: Martijn Storms (ed.), *Kaarten die geschiedenis schreven: 1000 jaar wereldgeschiedenis in 100 oude kaarten*. Leiden 2022.)

‘Een Wolk wordt Woord’

Interview door Alied de Cock

Ik sprak met VVIK-lid Evert Schneider en met Hanneke Meinders-Groeneveld. Dit naar aanleiding van Evert’s vertaling van Kālidāsa’s *Meghadūta* (De Wolkenboodschapper) met toelichting en de prachtige illustraties, o.a. Hanneke’s botanische tekeningen en vele foto’s van Evert.

1. Vooraf

Kālidāsa’s *Meghadūta* behandelt, kort gezegd, de reis van een Wolk vanaf midden-India (de plaats Ramtek, in de buurt van Nagpur) naar de berg Kailāsa, hoog in de Tibetaanse Himālaya.

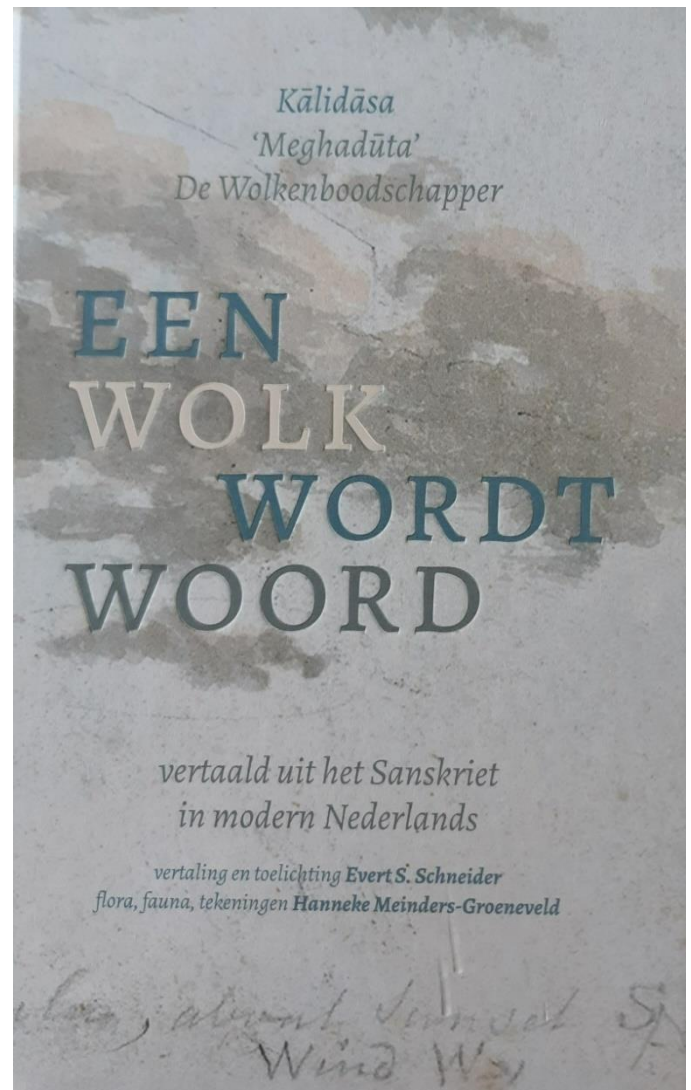
Een yakṣa die naar het ellendige Ramtek was verbannen en zo zijn geliefde wel een jaar moest missen, verzoekt de Wolk de door de yakṣa beschreven reis te maken, opdat de Wolk de yakṣa’s boodschap van liefde en mededogen kan overbrengen aan de ontroostbare geliefde op die berg Kailāsa.

2. De tekst

Vraag: Evert, wat bracht je tot het vertalen van deze Sanskriet tekst?

Antwoord: Dat is een lang verhaal...

Zoals al in de ‘Verantwoording’ van het boek uitgebreid beschreven, kwam ik tijdens mijn tenniscarrière diverse malen in India en werd gefascineerd door haar cultuur. Beter begrip hiervan vroeg toch ook wel om kennis van het Sanskriet, overigens een wens al sinds mijn gymnasium(α)tijd. Het kwam er nog niet echt van door mijn rechtenstudie en daarna mijn drukke werkzame leven. Op mijn 48e zag ik een advertentie van het India Instituut in Amsterdam en besloot daar Sanskriet te gaan studeren. In het 4e jaar van mijn Sanskriet studie, onder leiding van dr. J.A.F. Roodbergen, kwam ik in aanraking met de dichter Kālidāsa en diens werk de *Meghadūta* en ik werd gegrepen door het verhaal. Direct al had ik het gevoel dat ik met deze tekst ‘iets zou moeten doen’, ooit. En 20 jaar later, in 2013, zei ik tegen Piet Groeneweg, toen mijn Sanskrietleraar aan het India Instituut, ‘iets te willen doen’ met de *Meghadūta* en stelde voor in eerste instantie samen de reis van de Wolk na te maken en vroeg hem mee te gaan. Aldus geschiedde.

De *Meghadūta* is zeer goed gedocumenteerd qua route, zodat we gemakkelijk een plan konden maken. Onze reis werd in drie etappes afgelegd, in 2013, 2014 en 2016 (en 2019). Onze start was in Ramtek (bij Nagpur, Maharashtra), waar de yakṣa een wolk boven de Rāma-berg ziet verschijnen, de eerste wolk die het begin van de moessontijd aankondigt, na lange tijd van droogte (overigens op dit moment nog steeds in dezelfde periode als toen).

In de tweede etappe kwamen we in Ujjain, door Kālidāsa liefdevol bezongen en, mogelijk, de plaats waar hij geboren en getogen is.

Onze derde etappe (2016) was vanaf Haridwar en het plan was om vandaar verder in de Himālaya te reizen op weg naar het einddoel, de berg Kailāsa en het Manasarovar meer.

Het was echter de verkeerde periode, begin van de moessontijd. We reisden per auto met chauffeur en kregen door de regen en vallende rotsblokken een auto-

ongeluk, wat gelukkig goed afliep, maar toch..... We zijn toen teruggevlogen naar huis.

In 2019 heb ik toch nog het derde deel kunnen doen met mijn echtgenote Albertine en Zwitserse vrienden tot de Chinese (Tibetaanse) grens. Daar kun je niet verder, mede omdat het gebied onderdeel is van een grensconflict tussen India en China. Het einddoel van de Wolk ligt echter in Tibet.

Deze reis past ook in de moderne trend: ‘beroemde’ reizen worden nagemaakt.....

We beleefden ook heel wat.....

Van bezoeken aan scholen in Madhya Pradesh, waar gelukkig veel voortgang wordt geboekt in educatie, ook van meisjes, en waar de schoollunch een belangrijke bijdrage levert aan het verleiden van ouders hun kinderen naar school te sturen.

Tot het reizen naar plaatsen in het hoge Noorden van Uttarakhand, waar het flink vroom, maar in de hotels niet werd gestookt. Met als verklaring ‘sir, you must understand one thing: pilgrims must suffer.....’. En zo kunnen we nog wel even doorgaan.

Tegelijkertijd had ik ook besloten, vanaf ongeveer het begin van de reis, de *Meghadūta* te vertalen. De titel heb ik vertaald als ‘De Wolkenboodschapper’. Dit woord *Meghadūta* is een zgn. ‘samengesteld woord’ in het Sanskriet, een constructie die vaak een uitdaging vormt voor de vertaler. Als speelse ondertitel koos ik voor ‘Een Wolk wordt Woord’.

Het verhaal is veelzijdig, het is een ‘man-vrouw’ verhaal in India, het is een reisgids én het is een gids voor flora, fauna, landschap, tempels, rivieren en geschiedenis.

3. De illustraties

Vraag: Evert, wat bracht je tot de illustraties?

Antwoord: Verheldering van beschreven fauna en flora, aanduiding van de route (kaarten) en toelichting op religie en cultuur van India die in het gedicht aan bod komen:

- Vele tekeningen zijn van de hand van Hanneke, daarover later meer....
- De kaarten -ik ben een echte ‘kaarten-man’- heb ik ontleend aan de kaart *Magni Mongolis Imperium* van Henricus Hondius, waarop Noord-India prachtig

c. wordt afgebeeld, mooi geïllustreerd met o.a. leuke olifantjes. Op basis van deze kaart zijn de ‘deelkaarten’ gemaakt. Hondius (Amsterdam, 1597 – 16 augustus 1651) is een belangrijke Nederlandse cartograaf.

d. De overige illustraties zijn gebaseerd op bestaande afbeeldingen en op mijn eigen foto’s van de reis, zoals een foto van het mozaïek van de yakṣa en zijn Wolk in Ramtek, in de Kālidāsa gedenktuin. De verbannen yakṣa verbleef in Ramtek op een van de heetste plekken van India. Op een dag zag hij boven de Rāma rots de Wolk die hij vleierend, indringend en liefdevol heeft aangesproken

4. De tekeningen van Hanneke

Vraag: Hoe hebben jullie elkaar leren kennen?

Antwoord: Evert: Hanneke is de vrouw van mijn tennispartner Edo. We tennissen samen al heel lang. Ik vroeg op een moment in 2017 na afloop van een partijtje tennis: ‘wie weet iemand die goed ‘biologisch’ kan tekenen?’ Nou dat wist Edo wel....

Vraag: Hanneke, waarom stapte je mede in het avontuur?

Antwoord: Ook een lang verhaal.....

Ik studeerde biologie in Amsterdam en moest daarbij veel tekeningen maken van bloemen, blaadjes, zaden etc. Ik vond dat altijd heel leuk, maar deed er daarna weinig mee. Totdat ik, heel veel later, op een tentoonstelling van botanische tekeningen een voordracht van de kunstenaar kreeg. Daarna onmiddellijk lid geworden van de Vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland. Vervolgens heb ik twee cursussen gevolgd, vond dat geweldig! Ik had daar gekozen voor het tekenen in zwart/wit, met gewoon potlood op papier...En toen kwam de vraag van Evert, ‘wie weet een biologisch tekenaar’.

Vraag: Hanneke, wat was jullie grootste uitdaging?

Antwoord: In eerste instantie zien uit te vinden welke toen in Nederland niet bekende flora en fauna worden beschreven door Kālidāsa. Welke Sanskriet namen behoren bij welke Latijnse en Nederlandse namen. Dit was heel leuk om grondig uit te zoeken. Zo kwam ik en

kwamen wij terecht bij de *Hortus Indicus Malabaricus*, een standaardwerk over de flora aan de Malabarkust in zuidwest India, geschreven door Hendrik van Reede tot Drakestein, dat tussen 1678 en 1703 in twaalf delen in Amsterdam werd uitgebracht. Deze Hendrik van Reede tot Drakestein was in de VOC tijd naar India gestuurd en werd gouverneur van Malabar. Hij was gebiologeerd door de enorme rijkdom aan planten in deze tropische sferen en met name in planten, te gebruiken in de geneeskunde. Hij richtte daar ook een tuin/laboratorium in voor onderzoek naar medicinale planten. Hij heeft uitvoerig de plaatselijke flora beschreven met de enorme welwillende hulp van de plaatselijke bevolking. Ook werden door Brahmanen tekeningen gemaakt van wel 740 verschillende plantensoorten in Malabar.

Daarna werden de zaden naar de Hortus van Amsterdam gestuurd. Daar werden ook de twaalf boeken gedrukt. Deze vormen een prachtige catalogus over de planten in Malabar met tekeningen en beschrijvingen. In zijn boekwerk worden lokale mensen bij name genoemd voor hun hulp bij het verzamelen en naamgeven van de flora en uiterst hartelijk bedankt daarvoor.

Een aantal tekeningen is uit deze catalogus overgenomen en voor zover niet daarin afgebeeld, heb ik (Hanneke) de beschrijvingen uit de catalogus gebruikt voor mijn eigen tekeningen. In de catalogus worden de plantensoorten benoemd, in het Latijn, maar ook in de lokale Brahmaanse taal, in Malayam (plaatselijk Prakriet) en Arabisch.

De lotus vormde een probleempje, er zijn wel zeven soorten met bijbehorende Sanskriet namen. Heb ze allemaal op een rijtje gezet. De blauwe lotussen

komen het meeste voor. En ook was het niet gemakkelijk met de lianen (priangu).

Achterin ‘onze Boodschapper’ is een lijst opgenomen van alle in het boek voorkomende flora en fauna.

En dan de vogels....

Groter en interessanter is het ‘probleem’ van de trekvogels over de Himālaya. Er zijn maar vijf soorten die boven de 5.000 km kunnen trekken en Kālidāsa noemt er één die op de reis is meegegaan, de Rāja Hamsa (de ‘koninklijke’ gans of zwaan). Echter, de ‘Rāja Hamsa’ bestaat niet als zodanig onder die naam. Welke vogel zou Kālidāsa bedoeld hebben?

Een hele toelichting hierover bij vers 11 in het boek.

Gezien de context van Kālidāsa’s werk werd deze nu door Hanneke benoemd als ‘witte wilde zwaan’. De Streepkopgans (de voorkeur van prof. Vogel) leek minder te passen. Kennelijk vind je beide soorten vogels wel bij het Manasanovar meer.

En Evert vult aan: Zo vind je in het boek meer noviteiten van de kant van Hanneke ten opzichte van andere vertalingen. Dat is natuurlijk het mooie van een multidisciplinaire aanpak!

5. De toelichtingen/toevoegingen

Vraag: Evert, je hebt overal veel toelichting gegeven op de tekst, hoe was dat voor jou?

Antwoord: Dat was natuurlijk wat het boek tot dit boek maakt, dat kostte veel tijd, nazoeken en inspiratie, vooral ook omdat ik Kālidāsa heb willen ‘plaatsen’ in het gezelschap van grote Europese en Indiase dichters, van Goethe tot Tagore.

Vraag: Evert, wat zie je als doelgroep voor dit boek?

Antwoord: In feite iedere Nederlander, want ik zou graag het Sanskriet, als prachtige taal, mede gezien de relatie met onze eigen taal, op toegankelijke wijze onder de aandacht willen brengen.

Vraag: Wat willen jullie nog toevoegen?

Antwoord:

- a. Evert: De filosofische vraag blijft hangen of de Wolk na het verzoek van de yakṣa daadwerkelijk op reis is gegaan. Kālidāsa laat dit in het midden, dus geen ‘Happy End’, hoogst ongebruikelijk.

- b. Hanneke: ik heb de intensieve samenwerking, als ontzettende leuk en bijzonder ervaren en ik heb heel veel geleerd. En Evert: omgekeerd ook!
- c. Evert: De Indiase ambassade heeft het boek voorgedragen voor nominatie voor de 'World Sanskrit Award' in 2021.

6. Tenslotte

Evert gaf me nog een mooie gedachte mee, nl. of de naamgever van onze vereniging, prof. Hendrik Kern - vertaler van Kālidāsa's beroemde toneelstuk *Śakuntala* of het Herkenningsteken (Haarlem, 1861) - ook een band met 'De Wolk die Woord wordt' zou (kunnen) hebben. De associatie met de mogelijke tijdgenoot, Varāhamihira, groot astronoom, astroloog, wiskundige en - in dit verband essentieel - ook een belangrijk meteoroloog, biedt zich aan. Beiden zouden behoord hebben tot het gezelschap van de 'navaratna', de 'negen juwelen', van wie naar overlevering, Kālidāsa de allergrootste was. Dit gezelschap zou werkzaam zijn geweest in Ujjain aan het hof van de Gupta koning Candragupta II.

Welnu: het is niet ondenkbaar dat Kālidāsa weerkundige adviezen van deze Varāhamihira over de gang van de moesson en dus omtrent de af te leggen reis van de Wolk heeft gekregen.

Voeg dit gegeven bij prof. Hendrik Kern's vertaling (direct uit het Sanskriet met toelichtingen) van Varāhamihira's belangrijkste werk, de *Brihat Sambita* (de Grote Compositie). Dit werk gaat voornamelijk over astronomie.

Onze naamgever zou in deze optiek nog een tweede - zij het meer indirecte - relatie met Kālidāsa hebben....

7. De Bio's

Evert Schneider (1942) studeerde rechten aan de Universiteit van Leiden en werkte daarna in de mediawereld, onder meer als directeur van de TROS. Bovendien was hij een bekende tennisser die o.a. Davis Cupwedstrijden speelde. In 1990 begon hij met zijn studie Sanskriet bij het India Instituut in Amsterdam.

Hanneke Meinders-Groeneveld (1938) studeerde biologie aan de Universiteit van Amsterdam, een studie die veel tekenwerk vereiste. Zij promoveerde in 1969. Veel later volgde ze cursussen 'botanisch tekenen'.

Anser Indicus, de streepkopgans

wilde witte zwanen

JAYASTAMBHA

Victor van Bijlert

slecht werkende democratieën alleen maar toegenomen. Het rapport waar dit allemaal in staat was al voor de invasie van Oekraïne samengesteld, dus de situatie is eigenlijk veel zorgelijker. Althans voor wie democratie een warm hart toedraagt. De 'Index' meet een goed functionerende democratie af aan burgerlijke vrijheden en een beheersbare overheid met 'checks en balances'. Kennelijk loopt dit alles

globaal dus terug: minder of geen vrijheden, een onvrije pers, bedreigingen jegens allerlei minderheden. Het lijkt erop alsof de mensen gretig autoritaire tendensen omhelzen. Het electorale succes van populistische dictatoriale leiders groeit of lijkt onaantastbaar. Vergelijkingen met de jaren dertig dringen zich op. Een vergelijking met de jaren dertig toont ook iets hoopgevends: Mahatma Gandhi; hij mobiliseerde in die jaren steeds meer Indiërs van alle lagen van de bevolking en uit alle religieuze gemeenschappen in een geweldloze strijd tegen het Britse koloniale regime. De belofte van spoedige vrijheid en onafhankelijkheid werd in 1947 waargemaakt (zij het met de zwarte vlek van de 'Partition'). De morele invloed van Gandhi op het wereldtoneel was en is onmiskenbaar. In 1999 riep Time Magazine Gandhi bijna uit tot man van de eeuw. Hij is het net niet geworden (het werd Einstein).

Betekenen Gandhi's leven en werkwijze nog iets voor het heden? Aan verering ontbreekt het niet. Op elk

Indiaas bankbiljet staat zijn portret. De VN hebben een officiële 'International Day of Non-Violence' uitgeroepen: ieder jaar op 2 oktober, Gandhi's geboortedag. Een cynicus zou zeggen, 'zo maak je Gandhi onschadelijk', een optimist kan zeggen, 'ze kunnen niet om hem heen'. Voor ieder gewoon mens kan Gandhi een inspiratiebron zijn. Maar de waarheid is dat Gandhi's kracht lag in zijn onwrikbare geloof in geweldloosheid: dat was zijn enige middel in de strijd tegen onrecht. En zijn koppigheid: hij hield onder alle omstandigheden vast aan een eenmaal vastgelegd principe. Is men hiertoe bereid? Zelfs in heel geringe mate? De kracht van de verandering ten goede ligt in inspirerende voorbeelden en brede organisatie. En Gandhi's koppigheid.

Gastredactie: A.E. de Cock
(secre.vvik@gmail.com)

Lay-out: A.A.E. van der Geer
(geeraae@gmail.com) en A.E. de Cock

VVIK Nieuws is een halfjaarlijkse gratis uitgave voor en door Vrienden van het Instituut Kern.

DE VVIK IN HET KORT

Activiteiten

Leden van de VVIK ontvangen ongeveer 5x per jaar een uitnodiging voor het bijwonen van lezingen, boekpresentaties of videovertoningen met aansluitend een borrel. De VVIK is verbonden aan de India en Tibet studies binnen de opleiding South and Southeast Asian Studies van de Universiteit Leiden, gehuisvest in Matthias de Vrieshof 3, alwaar ook vaak de bijeenkomsten plaatsvinden. Voor komende VVIK activiteiten, zie de website van de Vereniging op <http://www.instituutkern.nl>

Nieuwsbrief

Leden ontvangen 2x per jaar de *VVIK Nieuwsbrief* met nieuws over VVIK activiteiten, publicaties en overige wetenswaardigheden zoals een overzicht van, voor VVIK leden interessante, activiteiten in de regio.

Collecties

De Vereniging heeft boeken, tijdschriften, handschriften en fotoverzamelingen bijeengebracht op haar gebied. Deze zijn in bruikleen bij de UB raadpleegbaar. Veel van de foto's zijn doorzoekbaar via de digitale speciale collecties (UB website) op disc.leidenuniv.nl. Digitale reproducties kunnen worden besteld via de UB. Voor gebruik in publicaties is schriftelijke toestemming van de Vereniging vereist.

Fonds De Cock

Studenten en onderzoekers die een studiereis of andere wetenschappelijke activiteit willen ondernemen kunnen hiervoor een beurs aanvragen uit het Fonds De Cock. Achteraf wordt een kort verslag verlangd voor de VVIK Nieuwsbrief. Ga voor de voorwaarden en de procedure naar de website van de Vereniging.

Lid worden?

Aanmelden kan middels een e-mail naar de secretaris, Alied de Cock (secre.vvik@gmail.com). De contributie (€ 25,- per lopend kalenderjaar) kunt u overmaken naar NL84ABNA0451784308 ten name van Vereniging Vrienden van het Instituut Kern (te Amsterdam).